

Handläggare
Annelie Sjöberg
Tfn: 08-508 25 008

Till
Socialnämnden
2016-09-20

Ett starkt straffrättsligt skydd mot köp av sexuell tjänst och utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling m.m. (SOU 2016:42)

Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden överlämnar detta tjänsteutlåtande till Kommunstyrelsen, som svar på remissen.
2. Beslutet justeras omedelbart

Gillis Hammar
Förvaltningschef

Veronica Wolgast Karlberg
Avdelningschef

Sammanfattning

I utredningen ”Ett starkt straffrättsligt skydd mot köp av sexuell tjänst och utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling m.m. (SOU 2016:42)” föreslås en skärpt lagstiftning avseende köp av sexuella handlingar av barn. Uppdraget har varit att undersöka om det finns behov av åtgärder i syfte att säkerställa ett starkt straffrättsligt skydd mot köp av sexuell tjänst och köp av sexuell handling av barn. I utredningen föreslås bland annat att:

- brottet köp av sexuell tjänst ska gradindelas
- ”köp av sexuell handling av barn” bör benämnas ”utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling” och straffet bör skärpas
- oaktsamhetskrav införs för gärningsmän beträffande brottsoffers ålder

Förvaltningen ställer sig positiv till utredningens förslag till ändringar i lagstiftningen och finner också att det ligger i linje med förslaget om att göra barnkonventionen till svensk lag.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har överlämnat ”Ett starkt straffrättsligt skydd mot köp av sexuell tjänst och utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling m.m. (SOU 2016:42)” till socialnämnden för yttrande. Ärendet har också skickats för yttrande till stadsdelsnämnderna Skarpnäck, Spånga-Tensta och Södermalm samt till stadsledningskontoret. Remisstiden sträcker sig till 19 september 2016. Förvaltningen har fått anstånd till den 21 september.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgrupp har behandlat ärendet den 14 september 2016. Funktionshinderrådet har behandlat ärendet den 15 september 2016.

Ärendet

Den del av uppdraget, som redovisas i detta delbetänkande, har varit att undersöka om det finns behov av åtgärder i syfte att säkerställa ett starkt straffrättsligt skydd mot köp av sexuell tjänst och köp av sexuell handling av barn. Utredningen har i det sammanhanget haft i uppdrag att:

- utvärdera vilket genomslag 2011 års höjning av straffmaximum för brottet köp av sexuell tjänst har fått, i syfte att säkerställa att straffet vid allvarliga köp av sexuell tjänst fullt ut motsvarar brottslighetens allvar,
- analysera och ta ställning till om köp av sexuell tjänst ska undantas från kravet på dubbel straffbarhet samt att, oavsett ställningstagande i sak, lämna förslag på hur ett undantag från kravet på dubbel straffbarhet bör utformas, och
- se över straffskalan för köp av sexuell handling av barn och överväga en höjning av straffminimum, i syfte att säkerställa en straffskala som återspeglar brottets allvar.

Vidare har utredningen haft i uppdrag att se över och utvärdera tillämpningen av oaktsamhetskravet för gärningsmän beträffande brottsoffers ålder vid sexualbrott mot barn (6 kap. 13 § brottsbalken), i syfte att med utgångspunkt i resultatet av det arbetet överväga behovet av lagändringar.

Utredningens övriga uppdrag, att undersöka om det finns behov av åtgärder i syfte att säkerställa ett starkt straffrättsligt skydd mot människohandel, att se över straffskalorna för människohandel och koppleri samt att göra en översyn av det straffrättsliga skyddet mot exploatering av utsatta personer såsom för tvångsarbete, tiggeri eller för annan ekonomisk vinning, kommer att redovisas i ett slutbetänkande från utredningen.

Bedömningar och förslag

I delbetänkandet föreslås att:

- Brottet köp av sexuell tjänst ska gradindelas. För brott av normalgraden ska straffet vara fängelse i högst två år och för grovt brott fängelse i lägst sex månader och högst i fyra år. Böter ska utgå ur straffskalan. Syftet med detta är att straffet för köp av sexuell handling av barn ska återspegla brottets allvar.
- Ett undantag från kravet på dubbel straffbarhet för köp av sexuell tjänst bör inte införas
- Köp av sexuell handling av barn - brottet bör benämnas utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling och straffet bör skärpas.
- Oaktsamhetskravet för gärningsmän beträffande brottsoffers ålder vid sexualbrott mot barn - köparen föreslås här få ett större ansvar för att söka kunskap om offrets ålder.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juli 2017. Några särskilda övergångsbestämmelser bedöms inte behövlige.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen ställer sig positiv till utredningens förslag till ändringar i lagstiftningen och finner också att det ligger i linje med förslaget om att göra barnkonventionen till svensk lag. Skärpningen innebär också en tydlig markering mot köp av sexuella handlingar av barn. Även i de fall där barnet inte löper omedelbar risk att dras in i organiserad prostitution så ger denna ändring en signal om att det alltid är ett grovt brott att köpa sexuella handlingar av barn. Att barn köps för sexuella handlingar är att utsätta dem för handlingar som kan påverka deras utveckling, självkänsla och självbild negativt, vilket aldrig är acceptabelt.

Utredningen föreslår att för en gärning som begås mot någon under en viss ålder, ska även en som varit oaktsam i förhållande till att den andra personen inte hade uppnått den åldern kunna dömas. Det innebär en viss skärpning av kravet på aktsamhet hos en

gärningsman för att han eller hon ska kunna undvika straffansvar. Förvaltningen stödjer även i den delen utredningens förslag och förhoppningsvis kan det även leda till en större samstämmighet i hur domstolar över landet dömer i frågan.

Rörande köp av sexuell tjänst beskrivs i utredningen att enligt såväl statistik från Brottsförebyggande rådet (Brå) som de domar som erhållits, tycks bedömningen av straffvärde och påföljdsval, trots straffskärpningen år 2011, fortfarande vara likformig. Det är mycket ovanligt att påföljden bestäms till något annat än böter. Utredningen föreslår här ytterligare skärpningar av straffskalan och att brottet gradindelas och att grovt brott införs. Förvaltningen stödjer förslaget till gradindelning och införande av ett grovt brott. För att lämna utrymme för utsatthet som ännu inte kan formuleras, på grund av till exempel teknikutveckling, skulle det dock kunna vara önskvärt med en ännu mer öppen formulering.

Köp av sexuell tjänst är ett brott mot svensk lag även när det begås utanför svenskt territorium. För att svensk domstol ska vara behörig att döma en person för brott som denne begått utomlands gäller generellt ett krav på att den aktuella gärningen är kriminaliserad både i Sverige och i det andra landet, det vill säga ett krav på dubbel straffbarhet. Från kravet på dubbel straffbarhet har det tidigare gjorts undantag för ett stort antal sexualbrott mot barn, bland annat köp av sexuell handling av barn, samt människohandel, äktenskapstvång och vissa barnpornografibrott. Undantag har även gjorts för könsstympning enligt 3 § lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor. Dessa brott kan alltså lagföras i Sverige även om gärningarna skulle vara fria från ansvar i det land där de begicks. I utredningen föreslås dock att undantag från kravet på dubbel straffbarhet inte bör införas för brottet köp av sexuell tjänst. Det viktigaste skälet för detta är att det saknas en internationell samsyn i dag beträffande kriminaliseringen av sexuella tjänster. Förvaltningen delar i denna del inte utredningens uppfattning utan anser det vara ett så pass allvarligt brott att ett undantag från dubbel straffbarhet vore befogat.

Förvaltningen föreslår att socialnämnden överlämnar tjänsteutlåtandet till kommunstyrelsen som svar på remiss.

Bilagor

1. Sammanfattning ”Ett starkt straffrättsligt skydd mot köp av sexuell tjänst och utnyttjande av barn genom köp av sexuell handling m.m. (SOU 2016:42)”